

HATAY ARAP ORTODOKS MÜZİK KÜLTÜRÜ

Yazar - Editör
Derya KARABURUN DOĞAN

AKADEMİSYEN
KİTABEVİ

© Copyright 2019

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademişyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-291-6

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademişyen Dizgi Ünitesi

Kitap Adı

Hatay Arap Ortodoks Müzik Kültürü

Yayıncı Sertifika No

25465

Yazar - Editör

Derya KARABURUN DOĞAN

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Bisac Code

RELO49000

DOI

10.37609/akya.2302

GENEL DAĞITIM

Akademişyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Her zaman yanımda olan aileme ve bana güvenen desteklerini esirgemeyen yol arkadaşım Engin DOĞAN'a, kızlarım Deniz ve Derin DOĞAN'a,

Kitabın alt yapısının oluşumunda emeği geçen sabır ve hoşgörü ile benden desteklerini, birikimlerini esirgemeyen Antakya Aziz Petrus ve Pavlus Kilisesi Pederlerinden Sayın Peder Dimitri DOĞUM'a, Sayın Peder Jan DELULLER'e, Antakya Aziz Petrus ve Pavlus Kilisesi Vakfı Başkanı Sayın Fadi HURİGİLE ve Antakya Hıristiyan Arap Ortodoks cemaati üyelerine verdikleri desteklerden ötürü teşekkür ederim.

Derya KARABURUN DOĞAN
Malatya, 2018

SUNUM

Bu kitap 2015 yılında, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müzik Ana Bilim Dalı, Müzik Bilimleri ve Teknolojisi Bilim Dalı'nda “**KÜLTÜREL KİMLİK ÇERÇEVESİNDE ANTAKYA ARAP ORTODOKSLARININ DİNSEL MÜZİK UYGULAMALARI**” başlıklı Doktora Tezi olarak sunulmuştur.

“Antakya Arap Ortodokslarının Dinsel Müzik Uygulamaları” isimli bu kitapta, Antakya'da yaşayan Arap Hıristiyan Ortodokslarının kültürel kimliklerinin, kilisede uygulamış oldukları ritüel (tören) ve dinsel müziklere olan etkisi üzerinde çalışılmıştır. Kültürel bağlamda Antakya Ortodoks Kilisesi (Antakya Azizler Petrus ve Paulus Ortodoks Kilisesi) dinsel müzik uygulamaları incelenmiştir. Çalışmanın yöntemi nitel, modeli ise kültür analizi modelidir. Verilerin elde edilmesi için literatür taraması, içerik analizi, görüşme (interview), müziksel analiz ve duyumsal (işitsel) analiz yöntemleri kullanılmıştır. Kültür, zaman geçtikçe devingen ve değişken bir yapı gösterir. Kollektif bir yapı gösteren halk (folk) kültürü gibi köklü kültürlerde değişim oldukça yavaş gerçekleşmektedir. Bu nedenle belirli bir bölgenin halk kültürünün, bölgenin dinsel müziğine yansımaları inceleyen bu kitap, kültür analizinin kullanımını açısından konu ile ilgili farklı araştırmalar yapacak araştırmacılar için önemli bir örnektir. Araştırma bölgesinde, Antakya Hıristiyan Arap Ortodoks cemaatinin dinsel müziğine yönelik bu bütünlükte araştırma yapılmamış olması araştırmanın önemini ve orijinalliğini arttırmaktadır.

Çalışmada öncelikle Antakya Hıristiyan Arap Ortodoks Cemaati'nin Antakya'daki tarihi ve demografik dağılımı üzerinde durulmuştur. Daha sonra dinsel müzik ve kültürel kimlik ilişkisi, Antakya Ortodoks Kilisesi (Antakya Azizler Petrus ve Paulus Ortodoks Kilisesi) cemaati özelinde ele alınmış, kilisede uygulanan müzik pratikleri, yıllık döngülere ve önemli toplumsal olaylara göre ayrılmış, bu dinsel müzikler performans, üslup, repertuar (dinsel metin kaynakları) ve yapı bakımından incelenmiştir.

Sonuç olarak, Antakya Arap Ortodoks Cemaati müziklerinin kilise odaklı olduğu; cemaatin makamsal bir yapıda ve kültürleri gereği Geleneksel Türk Sanat Müziğinde karşılıkları (etkileri) bulunan makamsal dizilere benzerlik gösteren ilahileri, haftalara bölerek rakamsal olarak 'nota' terimi ile farklı isimlerle adlandırıldıkları tespit edilmiştir. Araştırmada veriler, gözlem, duyumsal analiz yöntemi

ve konunun uzmanları ile yapılan görüşmelerle tespit edilmiştir. Kilis'de icra edilen ilahiler köken olarak Latince'dir. Günümüzde bu ilahi metinleri Yunancaya, Arapçaya ve Türkçeye çevrilmiştir. Araştırmada Arapça düz metinlerin tecvidli (entansyonlu) olarak icra edildiği, düz metin şeklinde virgülle ayrılmış cümlelerden oluşan metinlerin ise ilahi olarak Geleneksel Türk Sanat Müziğindeki bir takım makamların etkisi içerisinde icra edildiği, Türkçe metinlerin ise düz bir şekilde tecvidsiz (entansyonlu) olarak icra edildiği gözlemlenmiştir.

Dr. Öğret. Üye. Derya KARABURUN DOĞAN

KISALTMALAR

ATSO: Antakya Ticaret ve Sanayi Odası

GTSM: Geleneksel Türk Sanat Müziği

GTHM: Geleneksel Türk Halk Müziği

TANIMLAR

Acapella: “Çalgı eşliği olmayan, yalnız ses için yazılmış müzik türü” (Sözer, 2012:7).

Altar: “Sunak, kurban taşı” (Doğan, 2008: 61).

Havari: “İsa'nın dini yaymakla görevlendirdiği on iki yardımcısı...Arapça yardımcı anlamındadır, çoğulu havariyyundur” (Hançerlioğlu, 2010:185).

Konfirmasyon: “*Vaftiz edilen çocuğun, takdis edilmiş bir yağla, vücudun çeşitli yerlerinin yağlanmasıdır*”(Yüz Yüze Görüşme, Dimitri Doğum).

Liturji: “Hıristiyanlıkta çeşitli dini ibadet ve ritüelleri ifade etmektedir” (Yıldırım, 2005: 94).

Makam: “Bir dizide en önemli perdeler durak, güçlü ve asma karar perdelelidir. İşte makam, bir dizide durak ve güçlünün önemi belirtilmek ve diğer kurallarda bağlı kalmak suratiyle nağmeler meydana getirerek gezinmeye denir” (Özkan, 2000: 77).

Durak: “Bir makamı gösteren ve makamın bütün özelliklerini taşıyan dizinin başlangıç, bir musiki eserinin bitiş sesidir. Bu ses makamdan makama farklılık gösterebilir” (Aybars, 2008: 47).

Güçlü: “Basit ana makamlarda dörtlü ile beşlinin veya beşli ile dörtlünün birleştiği, diğer makamlarda eser icra edilirken geçici bir süre kalındığı sestir” (Aybars, 2008: 47).

Yeden: “Yedinci ses, alıp götürün, bir eseri karara götürün ses demektir. Durak sesinin bir alt sesidir” (Aybars, 2008: 47).

Seyir: “Dizide makam meydana getirmek üzere gezinmeye seyir denir. Üç türlü seyir vardır” (Özkan, 2000: 77).

Çıkıcı Seyir: “Durak perdesinden, durak civarından veya durağın altındaki seslerden başlayan ve tize doğru çıkıcılık gösteren seyirlerdir”(Özkan, 2000: 77).

İnici Seyir: “Tiz durak veya civarından başlayıp pes'e doğru inicilik gösteren seyirlerdir”(Özkan, 2000: 77).

İnici-Çıkıcı seyir: “Güçlü civarından başlayan seyirlerdir. Bu seyirler hem çıkıcılık hemde inicilik gösterirler”(Özkan, 2000: 77).

Türk müziğinde makamlar üç ana başlık altında incelenmektedir.

Basit (ana) Makamlar: “Bir makamın basit makam olabilmesi için, bir dörtlü ile beşliden veya bir beşli ile bir dörtlüden meydana gelmiş bir dizi olmalı, dörtlü

ve beşliler tam dörtlü ve tam beşli olmalı, güçlü perdeleri dörtlü ile beşlinin veya beşli ile dörtlünün ek yerinde olmalı, Sekiz sesli bir diziolmalı ve bu dizi makamın bütün özelliklerini taşımalıdır” (Özkan, 2000: 94).

Şed (göçürme) Makamlar: “Şed, herhangi bir dörtlü veya beşliyi, yahut bir makam dizisini kendi yerinden, yani durağından alıp başka bir perde üzerine; yani başka bir perdeyi durak kabul ederek, aralıklarını bozmadan ve gerekli işaret değişimliklerini yaparak göçürmektir. Şed makamlar bir makam dizisinin kendi yerinden başka bir perde üzerine göçürülmesi ile oluşmaktadır” (Özkan, 2000: 189).

Mürekkeb (bileşik) Makamlar: “Değişik çeşni ve dizilerin birbirine geçkisinden ve bu geçkilerin özel kalıplar halinde tesbitinden, yani bir kişilik kazanıp makam olarak kabul edilmesinden mürekkeb (bileşik) makamlar doğmuştur” (Özkan, 2000: 271).

İsozikon: “Ruhanilerin 1. dönüş sonrası kutsal mekâna giriş ezgisi” (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Kinyonikon: “Ruhanilerin kominyon alması” (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Komünyon: “Ekmek şarap ayini” (bkz. 125).

Kontakion: “O günkü ayini ifade eden ilahi” (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Mezmun: “1. Peygamber Hz. Davud’un musiki ve makam ile okuduğu Zebur surelerinden her biri. 2. İlahi, kaval ile söylenen ilahi” (Doğan, 2008: 1137). Günümüzde mezmurlar, tapınma şarkıları olarak bilhassa Hıristiyanlar tarafından kullanılmaktadır.

Ostinato: “Bir müzik yapıtında sürekli yinelenen melodi cümlesi ya da ritmik kalıp. Batı müziğinde ilk örnekleri 13. yy. belirdi. 16. yy’ dan başlayarak, bas partilerinin (basso ostinato) yinelenen ritmik yada melodik motiflerine dönüştü” (Sözer, 2012: 180). Ostinato üslubuyla uygulanan çok seslilik, daha çok Yakın Doğu halkına özgüdür.

Papaz: “Hıristiyan ruhani reisi, din adamı, peder” (Doğan, 2008:1311).

Patrik: “Ortodoks ve bazı doğu kiliselerinde en büyük ruhani reis” (Doğan, 2008: 1320).

Psalti: Arap Ortodoks Kilise geleneğinde koro şefi, ilahi söyleyen kişi.

Reçitatif: “Opera, oratoryo, kantat vb. ses için yazılmış yapıtlarda, konuşur gibi söylenen bölümler” (Sözer, 2012: 201).

Risale: “Elçisel Mektup” (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Tecvit: “1. Harfleri mahreçlerine uygun şekilde düzgün söyleme. 2. Kuranı Kerim’i uygun telaffuzla, harflerinin söylenişine dikkat ederek okuma. 3. Bu şekilde

okuma ilmi” (Doğan, 2008: 1595). Tecvit’in çalışmada ki anlamı Kuran’ı Kerim yerine İncil’in uygun telaffuzla, harflerinin söylenişine dikkat ederek okunmasıdır.

Teslis: “1. Üçleme, Üç bölme, üçe çıkarma... 3. Hıristiyanlıkta Tanrının üç unsurun birleşimi olduğuna inanma (Tanrı-İsa-Ruhulkuds)” (Doğan, 2008: 1626).

Trisajyon: “Risale (elçisel mektup) öncesi söylenen ilahi” (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Troparion: Pazar gününe özgü 1. dönüş ilahileri (Pederin ve cemaatin ayin sırasında tütsü ile kilisenin içerisinde ilahiler eşliğinde dönüşü) (Altınağzılı Aziz Yuhanna Tören Kitabı, 2007).

Yortu: “Hıristiyanların bayramı” (Doğan, 2008: 1790).

İçerikler

ÖNSÖZ	iii
SUNUM	v
KISALTMALAR	vii
TANIMLAR	ix

Bölüm 1

GİRİŞ	1
1.1. Antakya İlinin Jeopolitik Konumu, Tarihçesi, Geçim Kaynakları, Kültürel Yapısı ve Etnik Demografisine Çok Yönlü Bir Bakış.....	2
1.1.1. Antakya İlinin Jeopolitik Konumu	2
1.1.2. Antakya İlinin Kısa Tarihçesi	4
1.1.3. Hıristiyanlığın Antakya Bölgesindeki Tarihçesi	7
1.1.4. Antakya İlinde Geçim Kaynakları	11
1.1.5. Antakya İlinde Bulunan Kültür Kuşakları ve Etnik Demografi	12
1.2. Antakya Ortodoks Kilisesi Cemaat Vakfı'na Genel Bakış	19
1.3. Kiliselerdeki Görev Dağılımına Yönelik Hiyerarşik Örgütlenme Biçimi	22
1.4. “Kültür”, “Etnisite” ve “Kültürel Kimlik” Kavramları	25
1.4.1. Kültür	25
1.4.2. Etnisite	27
1.4.3. Kültürel Kimlik.....	28
1.5. Dinsel Düşünce ve Uygulamaların Kültürel ve Sosyolojik Boyutu	29
1.6. ‘Kültürel Kimlik-Müzik’ İlişkisi Bağlamında Müziğin Dinsel Ritüeller İçerisindeki Yeri.....	32
1.7. Antakya Aziz Peter ve Aziz Paul Ortodoks Kilise Müziği Metinlerinin Kaynakları ve İcra Biçimleri Açısından Sınıflandırılması	37
1.7.1. Kilise Müziği Metinlerinin Kaynakları Açısından Sınıflandırılması.....	37
1.7.1.1. Kitab-ı Mukaddes (İncil).....	42
1.7.1.2. Kutsal Ayin Kitabı (Arapça)	43

1.7.1.3. Altınağızlı Aziz Yuhanna Arapça-Türkçe Dua ve Tören Kitabı.....	45
1.7.1.4. Protopsalti Mitri el-MURR ve Kutsal İlahiler Kitabı.....	46
1.7.1.5. Minavon (Aylık-Gündelik) Dua Kitabı	47
1.7.1.6. Tiryodi (Üçleme- Baba-Oğul-Kutsal Ruh) Dua Kitabı	49
1.7.1.7. Bendikistariyon (Penta-Beş) Dua Kitabı.....	49
1.7.1.8. İman Yolu Dua Kitabı.....	51
1.7.1.9. Peder Hizmetleri (El-Afholloji) Arapça-Türkçe Dua Kitabı	51
1.8. Kilise Müziği Metinlerinin Müziksel İcra Biçimleri Açısından Sınıflandırılması	52
1.8.1. Tecvitli/Entanasyonlu İcra Geleneği.....	52
1.8.2. Makamsal İcra Geleneği.....	55
1.8.2.1. 1. Hafta Okunan İlahiler -1. Nota-Uşşak Makamı Dizisi	59
1.8.2.2. 2. Hafta Okunan İlahiler - 2. Nota- Hüzzam Makamı Dizisi	60
1.8.2.3. 3. Hafta Okunan İlahiler - 3. Nota- Rast Makamı Dizisi	60
1.8.2.4. 4. Hafta Okunan İlahiler – 4. Nota Segâh Makamı Dizisi	61
1.8.2.5. 5. Hafta Okunan İlahiler - 5. Nota- Buselik Makamı Dizisi	61
1.8.2.6. 6. Hafta Okunan İlahiler- 6.Nota-Hicaz Hümayun Makamı Dizisi	62
1.8.2.7. 7.Hafta Okunan İlahiler- 7. Nota- Çargâh Makamı Dizisi	63
1.8.2.8. 8.Hafta Okunan İlahiler -8.Nota-Rast Makamı Dizisi	63
1.9. Antakya'da Yaşayan Farklı Kültür Kuşaklarının ve Arap Hıristiyan Ortodokslarının Dinsel Müzik Etkileşimi	63
1.9.1. Sünni Türkler/Araplar.....	64
1.9.2. Nusayriler (Arap Aleviler).....	66
1.9.3. Süryaniler.....	67
1.9.4. Katolikler.....	69
1.9.5. Ortodoks Ermeniler	71

1.9.6. Yahudiler	73
1.9.7. Arap Ortodokslar.....	74
1.9.8. Antakya Medeniyetler Korosu	75
1.9.9. Tasavvuf Musikisi Korosu.....	77
1.9.10. Antakya Türk Musikisi Cemiyeti.....	78
1.10. Antakya Arap Ortodoks Kilisesinde Döngüsel İbadetler/Toplumsal Olaylar, Bu İbadetlere/Olaylara Özgü Müzik Uygulamaları ve Müziğin Aktarım Süreci.....	78
1.10.1. Antakya’da Aziz Peter ve Aziz Paul Ortodoks Kilisesi’nde Günlük/Haftalık İbadetler ve Müzik Uygulamaları.....	78
1.10.1.1. Günlük İbadetler	79
1.10.1.2. Haftalık İbadetler.....	80
1.10.2. Antakya Aziz Peter ve Aziz Paul Ortodoks Kilisesinde Yıl İçerisinde Aylara Göre Bayramlar ve Anma Günleri.....	82
1.10.2.1. Vaftiz Bayramı	84
1.10.2.2. Paskalya Bayramı	86
1.10.2.3. Pentakost Bayramı.....	89
1.10.2.4. Noel Bayramı.....	90
1.10.3. Antakya Aziz Peter ve Aziz Paul Ortodoks Kilisesinde Önemli Toplumsal Olaylar ve Bu Olaylara Özgü Müzik Uygulamaları: ‘Doğum’, ‘Düğün’, ‘Cenaze’.....	92
1.10.3.1. Doğum (Vaftiz)	92
1.10.3.2. Düğün (Nikâh Akdi).....	94
1.10.3.2.1. Din-Dışı Düğün Geleneğinde Müzik	99
1.10.3.3. Cenaze Ritüelleri ve Ezgileri.....	101
1.10.3.4. Antakya Aziz Peter ve Aziz Paul Ortodoks Kilisesi’nde Psalti Koro Kurumuna Korist Yetiştirme Prosedürü, Kültürün Aktarım Süreci ve Beslendiği Kaynak Bölgeler	106

Bölüm 2

Antakya Arap Ortodokslarının Dinsel Müzik Uygulamaları Üzerine.....	109
KAYNAKÇA.....	120
İnternet Kaynakları	122
Görüşme Yapılan Kişilerin Listesi	122
EKLER.....	125

KAYNAKÇA

1. ALCORTA, Candace S. ve SOSIS Richard (2005), "Ritual, Emotion, and Sacred Symbols: The Evolution of Religion as an Adaptive Complex", *Human Nature*, 16/4, pp.323-359.
2. Altınağzılı Aziz Yuhanna Tarafından Düzenlenmiş Son Akşam Yemeği Tören Kitabı-Antakya Hristiyan Rum Ortodoks Kilisesi Cemaat Vakfı- 2007.
3. ALTINÖLÇEK, Semih (2013), "Bizans Müziği", *Akademik Bakış Dergisi*, sayı:36, Mayıs-Haziran, Kırgızistan, s.6.
4. ANDREWS, George Whitfield (1916), "Music as an Expression of Religious Feeling", *The Musical Quarterly*, 2/3, pp. 331-338.
5. *Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Tanıtım Kitabı*, (2011), Antakya: Antakya Ortodoks Kilisesi Cemaat Vakfı Yayını.
6. ATEŞ, Duygu (2011), "Türkiye'de Kültürel Kimlik Farkındalığı Yaratmada Bir Bilişim Sistemi Olarak Sosyal Ağların Rolü: Manav Türkleri Örneği", Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İletişim Bilimleri Anabilim Dalı Bilişim Bilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, s.8.
7. ATSO (Antakya Ticaret ve Sanayi Odası) (2012), Hatay: Sosyo - Ekonomik Rapor.
8. AYBARS, Bedri (2008), *Türk Musikisi Temel Bilgileri*, Ankara: Gökçe Ofset Matbaacılık.
9. BAKAN, İsmail, BÜYÜKBEŞE, Tuba ve BEDESTENCİ, Çetin (2004), *Örgüt Sırlarının Çözümünde Örgüt Kültürü Teorik ve Ampirik Yaklaşım*, İstanbul: 1.Baskı, Aktüel Yayınları.
10. BAHADIR, Gürhan (2011), "Farklı Medeniyetlerin ve Kültürlerin Birarada Yaşamalarına Örnek Olarak ANTAKYA", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Güz, Cilt:10, Sayı 38, s.355.
11. BAILY John, COLLYER Michael (2006), "Introduction: Music and Migration", *Journal Ethnic and Migration Studies*, Vol.32, No.2, March, pp.167-174.
12. BARTH, Frederik (2001), *Etnik Gruplar ve Sınırları*, Çev.A. Kaya, S.gürkan, Frederik Barth (der.), Ankara: Bağlam Yayıncılık.
13. BATUK, Cengiz (2013), "Din ve Müzik: Dinler Tarihi Bağlamında Din Müzik İlişikisine Genel Bir Bakış", *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2013, sayı: 35, ss.45-70.
14. BILHMEYER, Karl ve TUCHLE, Herman (1972), *I. ve IV. Yüzyıllarda Hristiyanlık*, Çev. A. Gural, İstanbul: Güler Matbaası.
15. BİLGİN, Nuri (1999), *Kollektif Kimlik*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
16. DOWNEY, Glanville (1961), *A History of Antioch in Syria from Seleucus to the Arap Conquest*, Princeton Univ.Press, NEW JERSEY, Princeton, Erişim Tarihi: 3 Haziran 2014. <http://babel.hathitrust.org/cgi/pt?id=uc1.b4509012;view=1up;seq=218>
17. DEMİR, Ömer ve ACAR, Mustafa (2002). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara: Vadi Yayınları.
18. DOĞAN, Mehmet (2008), *Büyük Türkçe Sözlük*, İstanbul: Pınar Yayınları.
19. DOĞRUEL, Fulya (2005), *Hatay'da Çoketnili Ortak Yaşam Kültürü "İnsanîyetleri Benzer"*, İstanbul: İletişim Yayınları.
20. DURAK, Nihat (2011), *Süryani Ortodoks Kilisesi'nde İbadet*, İstanbul: Rağbet Yayınları
21. DURKHEIM, Emile (2009), *Dini Hayatın İlk Şekilleri*, Çev: İzzet Er, Ankara: Türk Diyanet Vakfı Yayınları.
22. ELIADE, Mircea (2003), *Dinsel İnançlar ve Düşünceler Tarihi*, c. II-III, Çev. Ali Berktaş, İstanbul: Kabcacı Yayınevi.
23. EMERSON, Robert. M. ve FRETZ, Rachel I., SHAW, Linda L. (2008), *Bütün Yönleriyle Alan Araştırması*, Ankara: Birleşik Yayınları.
24. EMİROĞLU, Kudret ve AYDIN, Suavi (2003), *Antropoloji Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

25. FENTON, Steve (2001), *Etnisite Irkçılık, Sınıf ve Kültür*, Ankara: Phoenix Yayınevi.
26. İNCİL- *Kitabı Mukaddes-*
27. GEDİKLİ BERBER, Şarika (2012), “Osmanlı’dan Cumhuriyete Geçişte Yahudilerin Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne Uyum Süreci: (Moiz Kohen Örneği)”, *Turkish Studies*, Volume 7/4, Fall 2012, pp. 1779-1800, Ankara.
28. GIDDENS, Anthony (2005), *Sosyoloji*, (Haz. C.Güzel), Ankara: Ayraç Yayınevi.
29. GÜL, Abdulkadir (2014), *Kültürlerin Kaynaştığı Şehir Antakya*, Ankara: Gece Kitaplığı (Yason) Yayıncılık.
30. GÜL, Abdulkadir (2009), “XVI. Yüzyılda Antakya Kazasının Demografik Yapısı”, *Turkish Studies*, Volume 4/3, Spring, s.11.
31. GÜNAY, Edip (2006), *Müzik Sosyolojisi – Sosyolojiden Müzik Kültürüne Bir Bakış*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
32. GÜNAY, Enver (1998), *Din Sosyolojisi*, İstanbul: İnsan Yayınları.
33. GÜVENÇ, Bozkurt (2003), *Türk Kimliği*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
34. HANÇERLİOĞLU, Orhan (2010), *Dünya İnançları Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
35. JOURNET, Nicolas (2009) , *Evenselden Özele Kültür*, İstanbul: İz Yayıncılık.
36. KAPLAN, Ayten (2005), *Kültürel Müzikoloji*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
37. KARKIN, Metin, HAŞHAŞ, Sinan (2014), “Geleneksel Türk Halk Müziğinde Tür Sınıflandırmaları, Terminoloji ve Ayak Kavramı Konuları Üzerine Bir Araştırma”, *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Elektronik Dergisi*, Sayı 10, s.122-124.
38. KATAR, Mehmet (2001), “Hıristiyan Bayramları Üzerine Bir Araştırma”, *Dini Araştırmalar Dergisi*, Ocak-Nisan 2001, c.3, s.17.
39. KAYGISIZ, Mehmet (1999), *Müzik Tarihi*, İstanbul: Kaynak Yayınları.
40. KEHRER, Günter ve ROBERTSON, Roland, DURKHEIM, Emile (1996), *Din Sosyolojisi*, Ankara: Vadi Yayınları.
41. KORKMAZ, Esat (2013), *Alevilik ve Aydınlanma*, İstanbul: Hiperlink Yayıncılık.
42. LEWIS, Bernard (2000), *Orta Doğu’nun Çoklu Kimliği*, Çev. Mehmet Harmancı, İstanbul: Sabah Yayınları.
43. REINHARD, Kurt-Ursula (2007), *Türkiye’nin Müziği-1*, Ankara: Sun Yayınevi.
44. PAREKH, Bhikhu (2002), *Kültürel Çeşitlilik Politikası*, Çev. Bilge Tanrıseven, Ankara: Phoenix Yayınları.
45. MERRIAM, Allan P. (1964), *The Anthropology of Music*, Northwestern University Press.
46. MUSTAN DÖNMEZ, Banu (2014), *Alevi Müzik Uyanışı*, Ankara: Gece Kitaplığı-Yason Yayıncılık.
47. ÖRNEK, Sedat Veyis (1971), *Etnoloji Sözlüğü*, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Yayınları.
48. ÖZKAN, İsmail Hakkı (2000), *Türk Musikisi Nazariyatı ve Usulleri*, İstanbul: Ötüken Yayınları.
49. ÖZTUNA, Yılmaz (2000), *Türk Musikisi Kavram ve Terimleri Ansiklopedisi*, Ankara: Can Yayınevi, s.362,474.
50. ÖZTÜRK, Levent (1998), *Asrı Saadet’ten Hach Seferlerine Kadar İslam Toplumunda Hıristiyanlar*, İstanbul: İz Yayınevi.
51. ÖZTÜRK, Özhan (2009), *Folklor ve Mitoloji Sözlüğü*, Ankara: Phoenix Yayınevi, s.159.
52. SAHİLLİOĞLU, Halil (1991), *İslam Ansiklopedisi*: Antakya, Cilt.3, s.229-230.
53. SELANİK, Cavidan (1996), *Müzik Sanatının Tarihsel Serüveni*, s.37-42-43.
54. SEGAL, Robert A (2012), “Dinsel Mit-Ritüel Kuram”, (Çev: N. Atabağsoy), *Milli Folklor Dergisi*, sayı: 94, s.175.
55. SEVGİ, Pervin (2009), “Kültürel Zenginliğin Korunması ve Tanıtımı: Antakya Örneği, Kültür

- ve Turizm Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Müdürlüğü”, Ankara, Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi, s.56.
56. SHERKAT, Darren E. (2013), “Dini Sosyalleşme: Etki Kaynakları Ve Araçların Etkileri”, (Çev: Ö. GÜNGÖR), *Turkish Studies - Volume 8/3*, Winter, Ankara, s. 279-297.
57. SOMERSAN, Semra (2004), *Sosyal Bilimlerde Etnisite ve Irk*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
58. SÖZER, Vural (2012), *Müzik Terimleri Sözlüğü*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
59. SUPICIC, Ivo (1982), “Music and Ceremony Another Aspect”, *International Review of the Aesthetics and Sociology of Music*, Vol. 13, No. 1 (Jun.,1982), pp. 21-38.
60. Erişim Tarihi: 1 Haziran 2014
61. <http://www.jstor.org/stable/3108061>.
62. ŞAHİN, İlkey (2008), “Dini Hayatın Ritmi: Ritüel ve Müzik”, Ankara: *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, sayı 2, s. 269-285.
63. TAHİNCİOĞLU, Yakup (2011), *Tarihleri Kültürleri ve İnançlarıyla 5500 Yıldır Bu Topraklarda Yaşayan Süryaniler*, İstanbul: Butik Yayıncılık.
64. TEMEL EĞİNLİ, Ayşen ve IŞIK, Şevket (2012), “Akdeniz’de Çokkültürlülüğün Yükselen Sesi: Antakya Medeniyetler Korosu”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, Cilt 21, sayı 2, Nisan- 2012, s.49-67.
65. TISCHLER, Henry L. (1983), *Introduction to Sociology*, Florida: Harcourt Brace Press.
66. TÜRKOĞLU, Ali Ekber (2006), *Geçmişten Günümüze Antakya’da Hıristiyanlık*, Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi.
67. USLUOĞLU, Tefik (2012), *Arap Hıristiyanlar*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
68. YEPREM, Safa (2010), Uluslar arası Dinsel ve Kültürel Farklılıkların bir arada Yaşaması; İstanbul Tecrübesi Sempozyumu, Bildiri, s.421-456.
69. YERASIMOS, Stefanos (2002), *Milletler ve Sınırlar*, Çev. Ş.Tekeli, İstanbul: İletişim Yayınları.
70. YILDIRIM, Münir (2005), *Yunanistan ve Ortodoks Kilisesi*, Ankara: Andaç Yayınları.
71. YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan (2011), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
72. WOOLSTON, H.B., “Religious Emotion”, *The American Journal of Psychology*, Vol. 13, No. 1 (Jan., 1902), pp.62-79.
73. Erişim Tarihi: 1 Haziran 2014
74. <http://www.jstor.org/stable/1412204>.

İnternet Kaynakları

1. <http://www.antakyaortodoks.com>, Erişim tarihi: 16.10.2013.
2. <http://analogion.com/site/html/MitriMurr.html>- Erişim Tarihi:04.05.2015
3. [https://aydindurdu.wordpress.com/2013/11/08/batinilikte-varlik-kavraminin-anadoludaki-kokler-alevilik-bektasilik-](https://aydindurdu.wordpress.com/2013/11/08/batinilikte-varlik-kavraminin-anadoludaki-kokler-alevilik-bektasilik/) ErişimTarihi:04.08.2015.

Görüşme Yapılan Kişilerin Listesi

- DOĞUM, Dimitri: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Pederi.
- SABAGİL, Sami Bulos: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi 2. Pederi.
- DELULLER, Jan: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Pederi.

- HURİGİL, Fadi: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Vakfı Başkanı.
- SABAGİL, Abdulmesih: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- DOĞUM, Kozma: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- DOĞUM, Melek: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- BÜYÜKGAZEL, Betsi: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- DOĞUM, Tanya: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- HÜSEYİNOĞLU, Talin: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Psalti.
- TADRASGİL, Vehbi: Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Cemaat Üyesi.
- GÜRBÜZ, Ahmet: Diyanet İşleri Başkanlığı Hatay İli Armutlu Cami İmamı.
- GÜRKAN, Ayhan: Antakya Mor Barsavmo Süryani Ortodoks Kilisesi Din Görevlisi.
- CEMAL, Harun: Antakya Yahudi Cemaat Vakfı Başkan Yardımcısı.
- YAKICI, Zeynep: Antakya Katolik Kilisesi Sekreteri.
- DİNÇ, Dinçer (Nicola): Antakya Katolik Kilisesi Gönüllü Çalışanı.
- TABAŞYAN, Avedis: Antakya Ermeni Kiliseleri Din Görevlisi.
- ÖZFIRAT, Yılmaz: Antakya Medeniyetler Korosu Başkanı.
- BULGURCU, Mahmut: Antakya Musiki Derneği Başkanı.
- AKGÜN, Orçun: İnönü Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi Müzik Bölümü- Okutman (Antakyalı).
- ARSLAN, Leyla: İnönü Üniversitesi İletişim Fakültesi-Memur (Antakyalı).
- GÜRPINAR, Engin: İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Bölümü Öğretim Üyesi.
- POLAT, Hüseyin: İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Arap Dili ve Belagati Ana Bilim Dalı Öğretim Üyesi.
- HAŞHAŞ, Sinan: İnönü Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı- Öğretim Elemanı.
- Diğer Antakya Azizler Petrus ve Pavlus Ortodoks Kilisesi Cemaati